

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 10.— mesečno.
četrtletno K 30.—
Če pride naročnik sam v upravništvo po list: Me-
sečno K 9'50. — Inzerati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik popoldne.

Posamezna številka stane 60 vin.

Uredništvo in uprava:

Mariborska tiskarna (Jurčičeva ulica
št. 4.)

Telefon uredništva št. 276, uprave št. 24.

Leto III.

Maribor, sobota 3. julija 1920.

Št. 145.

Italijanski strah pred Jugosloveni.

Smrtna obsodba pred mariborsko poroto. — Nemiri po vseh mestih Italije.

Albanska zmaga.

Ko se je po naši in ne po italijanski zaslugi zrušila stara, gnila Avstroogrška ter je na njenih razvalinah med drugimi novimi državami nastala tudi Jugoslavija, je zavzela Italija proti tej naši državi že takoj prve dni sovražno stališče ter je sploh ni hotela priznati ter je tudi do danes ni uradno priznala. Njen prvi namen je bil našo mlado državo kjerkoli mogoče oškodovati ter skrbeti, da izide od mirovne konference kolikor le mogoče okrnjena. Ni ji bilo dovolj, da je zasedla naše najboljše kraje, tudi Koroško, Maribor, Radgono, Prekmurje, Bačko, Banat, Črno goro in druga ozemlja nam je skušala s svojim uplivom odtrgati. Večinoma se ji to ni posrečilo, za koroški plebiscit, za izgubo Radgone, Pečuha, Temešvarja in drugih krajev pa se ji imamo vendarle zahvaliti.

Ko pa je spoznala, da bo Jugoslavija kljub temu še velika in močna je skušala obdati jo z močnim sovražnim zidom. Na južni in južnozpadni strani je postavila svoje čete, za hrbtom je na nas hujskala Avstrijce, Madžare in Romune ter podpirala Bolgare. Na Koroško je poslala svoje čete, da bi med tamkajšnjim prebivalstvom agitirale proti nam. Na jugu pa si je napravila oporišče v — Albaniji.

Važnost Albanije je spoznala Italija že davno pred vojno ker je vedela, da bi s posestjo te zemlje lahko držala v šahu Avstroogrško ter vse ostale balkanske države. Njeno namero pa ji je takrat prekrizala Avstrija, ki je istotako sama tudi škilila na Albanijo. Po polomu v jeseni leta 1918 pa je nastala za Italijo ugodna prilika, da nasiti svojo lakoto po zemlji in po nadvladi na Jadranu in po vplivu na Balkanu. Obenem pa je postala Albanija tedaj za Italijo še veliko bolj pomembna. Kot gospodarica Albanije, posebno pa Valone, bi lahko stalno blokirala in stiskala razvoj naše trgovine in mornarice. Obenem pa bi imela v Albaniji dobro vojaško bazo, za slučaj spopada z našo državo, ki bi jo tako lahko napadla od dveh strani, od severa in od juga.

To laško nakano in nevarnost, ki je tičala v njej smo mi takoj spoznali in naši diplomati so odločno nastopili proti laški oblasti v Albaniji. Dasiravno je imela naša država prvotno gotove aspiracije na posamezne obmejne dele Albanije, se je, da paralelizira Italijo tem aspiracijam odpovedala ter zahtevala brezpogojno neodvisnost Albanije.

Ta boj naše diplomacije je bil težak in izgled na uspeh jako majhen. Italijani so sicer principijelno odobrvali stališče, da mora ostati Albanija samostojna država zase,

v praksi pa so vedno bolj krepili tamošnje svoje posadke ter bili zaposleni z deli, ki so očitno kazala, da v resnici te dežele ne mislijo zapustiti.

Jadranski problem je eden najbolj zapletenih problemov novejših dob in usoda razrešavanja tega problema je jako čudna. Vselej, kadar se misli, da se je začel ves problem jasni ter se z gotovostjo pričakuje, da bo v najkrajšem času definitivno rešen, vselej pride popolnoma nepričakovano nekaj, kar da vsej stvari zopet popolnoma nov pravec.

Tak čuden slučaj, gotovo eden najbolj čudnih v zgodovini se je zgodil tudi te dni. Albanski narod, majhen, komaj tako velik kakor slovenski se je uprl laškemu nasilju, premagal in iztisnil iz svoje dežele laške okupacijske čete ter postal na svobodni zemlji svoboden gospod. Ta Albanska zmaga nad Italijani je bila sama na sebi jako značilna, toda da bo postala tako velike važnosti za visoko mednarodno politiko, a osobito za jadranski problem, o tem se pač nikomur ni sanjalo. Albansko zmago smo imeli samo za momentani uspeh ustašev, ki bo končal s tem, da bodo Italijani poslali v Albanijo ojačenja ter upornike kaznovali. To naše mnenje je potrdil tudi laški ultimatum albanskim ustašem, po katerem bi se morali

Kap. inž. Albin Mlaker:

Glasbena šola.

(Konec).

Moja sodba (ki pa nobenemu ne sme biti merodajna) je v prvem vidiku stroga, toda razumevna bo, ako pripomnim, da je prof. Topič v prvi vrsti dirigent. Njegova delavnost sprejema nagibe iz obsežja izrazito osebnega značaja, tako da se njegovo pretežnejše stremenje giblje v smeri uspehov, kakor ga opravičeno smatra za osebnega voditelja orkestra. Voditelju orkestra sem svojčas rad in s prepričanjem presojal v najboljšem smislu in nikakor ne spremenim mnenje. Njemu je pred vsem dovoljena osebna nota in izraža jo lahko v primerni izbiri svojih koncertnih točk. Izrazita dirigentova natura pa mora zapeljati k napačnemu razumevanju pedagogičnega delovanja. Ne sme se namreč prezirati, da se je večji del šolskega leta porabljal za pripravo javnega koncerta, kar je samoumevno škodovalo pouku ter ga sploh privedlo v napačno smer. Premočni ekstremi so dalje

osebni značaj Topičevega čustva in ta ni baš ugoden za uresničenje idealnega poučevanja.

Javna šola se mora držati pravil, v katerih se izraža splošni normalni estetični čut in javni pedagog ne sme zastopati osebni okus, ki stoji izven norme. Konservatoriji so vedno in pri vseh narodih gojiteljice klasične godbe, ker se v njeni formalni popolnosti najjasneje izraža norma estetičnega čuta. Mladenič se mora vzgojevati po pravilih tega priprostega klasičnega okusa, ker je ta je stikališče vseh individualnih smeri in iz tega osredja se bo morala tudi njegova individualna nota razviti, ako bo hotela ohraniti značaj dobrega okusa. Ako se pa vzgoja v smeri okusa, ki se izraža v ekstremih, se s tem lahko vduši dobri instinkt njegovega čustva. Razumljivo je, da osebni značaj prof. Topiča, ki čuti v močnih nasprotjih označi instinktiven čut kot merodajen za muzikalični izraz in ni čudo, da je Beethovenov Rondo trpel vsled neutemeljenega menjanja tempa ter vsled nepravilnega razumevanja posameznih tem.

Ako iz vsega tega sklepam, da njegove izvanredne zmožnosti in občudovanja vredna de-

javnost, samozatajanje in požrtvovalnost nikakor ni izkoriščena v pravi smeri, opozarjam le na njegovo iskreno željo po primernem orkestru, kakor jo je mnogokrat sam izrazil. Orkester, katerega bi ustanovil v obsežju in s sredstvi Glasbene Maticice bi brezdvomno uspeval, da, mogoče bi postal osredje naših mariborskih muzikaličnih prireditelj. Vprašanje voditelja nikakor ne sme otežkočiti ustanovitev takega orkestra. Sicer pa imamo v Mariboru takega moža, čigar znani umetniški okus, izvrstna teoretična izobrazba in visoka inteligenca je združena z resnostjo in požrtvovalnostjo za ideal. Menim g. profesorja Berana. Simpatije vseh krogov in spoštovanje katero si je pridobil v vseh slojih javnosti bi gotovo še v večji meri združile ves javni interes za zavod. Upoznan s tukajšnjimi razmerami in mož z vseskozi korektnim obnašanjem, bo tudi s tihim uplivom svoje resne osebnosti onemogočil nerazumevanje med učiteljstvom, ki nam preti odgnati ravno najboljše moči.

ti podati, ki bi sicer Italijani pričeli z brezobzirno ofenzivo proti njim.

Ultimat je bil oddan, čas je potekel, toda na splošno začudenje celega sveta se italijanska grožnja z ofenzivo ni pričela izvajati, dasirano Albanci italijanskega ultimata niso le odklonili, ampak pričeli kot odgovor nanj s že močnejšimi napadi na Valono. Sledilo je par dni splošne napetosti in radovednega pričakovanja, kaj bo. Tedaj pa je iznenada dospela iz Trsta vest, da so se arditii, ki so bili namenjeni v Albanijo, da kaznujejo upornike, uprli ter odpovedali vokalščino svojim poveljnikom, kralju in državi. Temu uporu v Trstu so sledili drugi po drugih mestih Italije in k temu so se pridružili še železničarji, ki so sklenili, da vojakov, namenjenih za Albanijo ne bodo prevažali. Ti upori so pač zakasnili laško akcijo v Albaniji, toda da jo bodo popolnoma preprečili, pokopali, tega pač nihče ni pričakoval. Ko pa se je sadaj uprl celokupen laški, proletarski narod z večino vojaštva, je postala ta neverjetnost resnica.

Italijanska vlada z imperijalističnim Giolittijem na čelu je morala izpiti kelih bridkosti in ponižanja do dna, umakniti je morala še poslednje vojaštvo iz Albanije ter se odpovedati kaznovanju upornih Albancev ter nadvladi v Albaniji sploh.

Česar poprej nihče ni pričakoval, to se je zgodilo — Italijanov ni več v Albaniji, da, še več, Italijani so opustili željo po obvladanju izhodnih jadranskih ožin in ugodne vojaške baze proti naši državi. En del jadranskega problema je rešen na velikansko škodo Italije in rešili so ga oni, s katerim ni nihče pri reševanju računal — Albanci sami. Albanci, peščica nekulturnega naroda, je premagala veliko velesilo Italijo ter ji vzela eno najvažnejših evropskih točk, osvobodila sebe, osvobodila Jugoslavijo in Grčijo Italijanskega pritiska od spodaj, oziroma od zgoraj ter osvobodila končno tudi Jadransko morje samo. Ves problem, ki so ga učeni diplomati zaman proučavali dolgih 20 mesecev, je rešila peščica albanskih ustašev v par dneh. To je zopet nov dokaz o moči in veljavnosti ukrepov onih mož, ki hočejo pri zeleni mizi krojiti usodo sveta.

Ta albanska zmaga pa je pokazala tudi nam edino pravo pot do rešitve jadranskega vprašanja. Ali naj si Jugoslavija, velika in močna država z eno najboljših armad na svetu pustiti dopasti ono, česar si niso pustili dopasti Albanci? Če bi se to zgodilo potem bi nas bilo lahko sram pred vsem svetom. Naša pot je sedaj začrtana, kdor bi je ne nastopil bi bil izdajalec naših neodrešenih bratov. Naša nova zahteva po rešitvi jadranskega problema naj se glasi: Nazaj na Sočo!

Najnesramnejša zloraba.

O naših klerikalcih smo si bili pač že od nekdanj na jasnem, poznali smo jih in vedeli, da jim ni nič tako sveto, da bi ne zlorabili v svoje strankarske namene, če se le da. Kljub temu pa si vendarle nismo mislili, da niti v mislih nam ni bilo mogoče verjeti, da bodo zlorabili celo tako svečan in vsemu narodu sveti trenutek, kakor je bil poset našega osvoboditelja, našega kraljeviča, regenta Aleksandra v Sloveniji. In vendar se je zgodilo. Klerikalci so uredili vse regentovo po-

tovanje, sprejeme in aranžmaje po izključno klerikalno-strankarskem receptu. Pozdravljali so regenta izključno le klerikalci in pri vseh prireditvah so bili zopet le klerikalci voditelji.

Deželna vlada, ki je še vedno samo klerikalna, je popolnoma despotično in na svojo pest organizirala vse sprejeme našega regenta.

Naš namen ni osvetljevati grehe, ki so jih klerikalci zagrešili v Ljubljani in drugod, to nalogo bodo brezdvomno rešili drugi listi, pač pa moramo osvetljevati aranžmaje sprejema v Mariboru.

Dasiravno je naš slavni magistrat že lep čas poprej vedel, da poseti regent tudi naše mesto, kljub temu ni smatral za potrebno, da bi se o prireditvi sprejema posvetoval z večino našega prebivalstva, ampak je cel razpored izgotovil kar sam. Gospod Verstovšek je posetil gospoda Leskovarja in ta dva sta ukrenila vse sama, na svojo pest. Verstovšek se je potem s tem programom odpeljal nazaj v Ljubljano ter ga predložil deželni vladi, ki ga je, seveda brez nadaljnega, akceptirala ter ga poslala kot oficijelen program našemu magistratu, ki je nato sklical sejo sosveta, na katero je povabil še par drugih ljudi tudi ostalih strank. Povabljeni so prišli na sestanek v nadi, da se bo na njem ugotovil program, toda kakšno razočaranje. Program je bil že sestavljen in ko so hoteli posamezniki proti nekaterim točkam ugovarjati, je odgovoril g. dr. Leskovar kratko: «Ta program je določila deželna vlada sama in mi ga ne moremo spremeniti!»

Ta odgovor je bila navadna laž, kajti vsak otrok je takoj vedel, da deželna vlada sama ne pozna tako naših mariborskih razmer, da bi kar na svojo roko sklenila, tako bo in nič drugače. Navodila so ji bila dana iz Maribora od gg. Verstovška in Leskovarja, deželna vlada pa jih je samo akceptirala.

Dasiravno je Maribor eno najmanj klerikalnih mest v Sloveniji, vendar so določili, da pozdravita regenta samo dr. Leskovar ter nadškof dr. Napotnik. Prvoboritelji za naš Maribor so bili potisnjeni v kot, narodni izdajalec škof Napotnik, pa je bil potisnjen naprej ter določen, da pozdravi regenta v imenu mariborskih Slovencev, on, ki nikoli Slovenec ni bil, on, ki je v svojem pozdravu nameraval izreči besede, ki bi bile užalile regenta ter ves slovenski in jugoslovanski narod — »da ga pozdravlja kot vladarja Jugoslavije sedaj tudi on, ko je to državo tudi papež že priznal«. Za to, da smo ta škandal preprečili, nam mora biti hvaležen ves naš narod.

Pravo strankarsko koritarstvo pa so pokazali posebno še pri obedu v Narodnem domu, na katerega so povabili pretežno le svoje pristaše. Na obedu so bili povabljeni ljudje, o katerih bi živ krst ne znal povedati kako da so prišli do tega. Največji kurjozum pa je bil ta, da so bili povabljeni na obed ljubljanski žurnalisti, dočim so se domači mariborski popolnoma prezrli. Tu ne gre radi obeda, gre pa radi principa in to si bomo zapomnili ter ko bo prišel čas tudi uporabili.

Regent bi bil gotovo tudi dlje časa ostal v Mariboru, toda klerikalci tega niso marali, ker jim je Maribor premalo klerikalno. Gosp. minister Korošec je hotel regenta od jeze, da ga škof ni pozdravil, kar pregnati iz Maribora še pred določeno uro. Demonstrativno se je dvignil prvi od obeda ter se še en četrt ure pred regentovim odhodom odpeljal na kolodvor.

Nas vse to ne boli, niti se ne čutimo radi tega prizadeti; klerikalcem smo za to novo skušnjo le hvaležni, pokazali so, da zanje ne obstoja na svetu nobene tako svete stvari, da bi jo ne izkoristili v svoje strankarske namene. To novo spoznanje nam bo gotovo še večkrat prav prišlo, saj še ni vseh dni konec.

Zlet Sokolskega Saveza SHS v Mariboru dne 29. avgusta 1920!

Dnevne vesti.

'Izjava „Jugoslov. dem. stranke“.

Načelstvo Jugoslovenske demokratske stranke je v seji dne 30. junija t. l. vzelo z zadoščenjem na znanje izjavo zahvale, ki jo je izrekel gospod ministrski predsednik Vesnić našim somišljenikom radi sprejema Njegovega Visočanstva regenta. Načelstvo izreka iskreno radost, da si je za vso Jugoslavijo prevažni poset prestolonaslednika izvršil tako častno. Obžaluje, da je na vladi sedeča stranka tudi ta trenutek zlorabila, odrivala napredno ljudstvo in rinila v ospredje svoje strankarje. Zlasti obžalujemo, da je pri sprejemu deputacij vlada zaprečila ožji stik z ljudstvom. Načelstvo se zahvaljuje napredni javnosti, da je vključno raznim klerikalnim netaktnostim nastopila disciplinirano tako, da se je proslava vršila brez mučnih incidentov.

Načelstvo Jugoslov. dem. stranke.

V slovensko cerkev — slovenski napis! Naši frančiškanski cerkvi pravijo tudi „slovenska“ cerkev in je to ime (med Nemci „windische Kirche“) tudi starejše ko frančiškanska cerkev in kakor se sicer oficijelno imenuje. Če bi bil regent obiskal tudi to cerkev, bi bil takoj pri odstopu moral opaziti, da je prišel v nemško-slovensko cerkev; kajti tam ob vhodu stoji napis „Es ist verboten . . . — Prepovedano je . . .“ In če bi bil še dalje pogledal, bi bil videl po celi cerkvi tablice z napisom: „Liebesgaben für Ausschmückung der Kirche. — Milodari za okrašenje cerkve“. Ako bi se bil pa ozrl na križev pot, bi si bil moral biti v svesti, da je zašel v popolnoma nemško cerkev. Prepričani smo, da naši č. g. oo. frančiškani niso tako revni, da bi tekem dveh let ne bili mogli vsaj prvooimenjene napise zamenjati s samo slovenskimi.

Nemščina — uradni jezik našega ministrstva. Kaj pa je to zopet, se bo kdo vprašal, pa vendar ni mogoče, da bi kako jugoslovensko ministrstvo uradovalo nemško? Čudno in neverjetno je to, toda kljub temu je res. G. ravnatelj našega gledališča je prejel pred par dnevi brzojavko kulturnega ministrstva iz Beograda, ki je nosila sledeči naslov: »Direktor Nučić, Marburg«. Ne vemo, kdo je to zagrešil, na vsak način pa zasluži, da bi se ga temeljito poučilo, da v naši Jugoslaviji ne poznamo nobenega mesta, ki bi se imenovalo »Marburg«. Smo pač v državi, kjer je vse mogoče, tudi najbolj neverjetno.

Klerikalci in Jugoslovenska Matica. Svoječasno je „Straža“ napadla g. prof. Voglarja, ker je govoril pri otvoritvi podružnice Jugoslovenske Matice v Ljutomeru. Iz vsega tega bi se dalo sklepati, da se klerikalci za jugoslovensko Matico posebno zanimajo, oziroma, da so oni glavna sila te organizacije. Sedaj pa, ko se ustanovi v St. Lovrencu na Pohorju podružnica Jugoslovenske Matice ter bo pohitelo tja vse naše zavedno občinstvo, ter je južna železnica celo dovolila poseben vlak z znano voznino, so naši klerikalci nekako demonstrativno za isti dan določili v Jarenini Orlovski tabor, na katerega pozivajo vse svoje

